

Wykaz najważniejszych aktów prawnych dotyczących świetlic

Dariusz Skrzyński

Niniejszy rejestr przepisów prawnych – najważniejszych, aktualnych i dotyczących świetlic – został uporządkowany tematycznie i stanowić będzie bazę zagadnień ułatwiających pracę i zarządzanie świetlicą. W przeważającej części są to akty prawa powszechnie obowiązującego (ustawy, rozporządzenia, akty prawa miejscowego), ale również i wewnętrzne akty prawa danej placówki (statuty, regulaminy).

Nauczyciele – wychowawcy świetlicy: zatrudnianie, zwalnianie, urlopy itd.

Karta Nauczyciela – wszystkie przepisy

W tym zakresie nic się nie zmieniło.

Asystenci wychowawcy świetlicy

Prawo oświatowe – art. 15 ust. 7-9

Od 1 września 2018 r. znikną stanowiska asystentów w oświacie, również asystenta wychowawcy świetlicy. Osoby zatrudnione w tym dniu na stanowisku asystenta wychowawcy świetlicy będą mogły być nadal zatrudnione na tym stanowisku na dotychczasowych zasadach nie dłużej niż do 31 sierpnia 2020 r.

Tworzenie świetlicy

Prawo oświatowe – art. 98 ust. 1 pkt 25, art. 103 ust. 1 pkt 3, art. 105.

Od 1 września 2017 r. funkcjonowanie świetlicy w strukturze szkolnej określa art. 103 ustawy – Prawo oświatowe. Określa on pewien standard zaplecza organizacyjnego, jakie powinna posiadać każda szkoła publiczna. Nowością jest nie tyle obowiązek określenia zasad funkcjonowania świetlicy w statucie, bo taki już istniał dotychczas, ale umiejscowienie go na poziomie ustawowym w przepisach dotyczących informacji, jakie powinny się znaleźć w statucie (a nie w rozporządzeniu).

W związku ze zmianą ustroju szkolnego, tj. wygaszaniem gimnazjów, wprowadzono przepis porządkujący, który polega na wykreśleniu obowiązku organizowania w gimnazjach zajęć świetlicowych. Dla uczniów gimnazjów lub oddziałów gimnazjalnych w innych szkołach, którzy realizować będą obowiązek szkolny w latach 2017-2019, przewiduje się przepis przejściowy. Otóż będzie można zorganizować dla nich opiekę świetlicową, jeżeli zajdzie potrzeba zapewnienia zajęć świetlicowych (art. 318 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe).

Organizacja świetlicy

Prawo oświatowe – art. 98 ust. 1 pkt 25

W związku z tym, że organizacja świetlicy szkolnej jest uzależniona od organizacji danej szkoły, wprowadzono przepis, że organizację świetlicy określa statut danej szkoły.

Liczebność grup dzieci w świetlicy

Rozporządzenie MEN z 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. z 2017 r., poz. 649) – § 7.

Nadal jest to nie więcej niż 25 uczniów jeżeli chodzi o szkołę podstawową ogólnodostępną. Liczba uczniów w grupie w świetlicy w szkołach lub oddziałach integracyjnych, specjalnych wynosi maksymalnie:

- **4 uczniów** – w oddziale szkoły specjalnej i oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej: dla uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- **5 uczniów** – w przypadku szkół ogólnodostępnych i integracyjnych oraz szkół ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi, w oddziale szkoły specjalnej i oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej zorganizowanym dla uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności,
- **6 uczniów** – w oddziale szkoły specjalnej i oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z wyłączeniem uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- **8 uczniów** – w oddziale szkoły specjalnej i oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej dla uczniów niesłyszących, słabo słyszących, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym
- **10 uczniów** – w oddziale szkoły specjalnej i oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej dla uczniów niewidomych i słabo widzących,

- **12 uczniów** – w oddziale szkoły specjalnej i oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej dla uczniów z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
- **16 uczniów** – w oddziale szkoły specjalnej i oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej dla uczniów: z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, nie dostosowanych społecznie, zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

Przyjmowanie dzieci do świetlicy

Prawo oświatowe – art. 105; Statut szkoły podstawowej lub zespołu; Regulamin świetlicy

W tym zakresie nic się nie zmieniło. Wskazano dwie konkretne przyczyny objęcia uczniów zorganizowaną opieką świetlicy, a mianowicie:

- konieczność dłuższego, niż wynikałoby to z planu zajęć, przebywania w szkole ze względu na czas pracy rodziców (a więc brak możliwości sprawowania opieki nad dzieckiem ze strony rodziców),
- organizację dojazdu do szkoły.

Ponadto wskazano, że uzasadnieniem dla objęcia dziecka opieką świetlicową mogą być też inne okoliczności wymagające zapewnienia uczniom opieki w szkole. Szkoła publiczna ma obowiązek organizacji świetlicy szkolnej nawet dla jednego ucznia. Zapewnienia wszystkim chętnym uczniom szkoły podstawowej i klas gimnazjalnych możliwości uczestniczenia w zajęciach świetlicowych. Świetlica zapewnia zajęcia świetlicowe uwzględniające potrzeby edukacyjne i rozwojowe oraz możliwości psychofizyczne dzieci i młodzieży; w szczególności są to zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów, zapewniające prawidłowy rozwój fizyczny, umożliwiające odrabianie lekcji.

Odbieranie dzieci ze świetlicy

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy – przepis o władzy rodzicielskiej (od art. 92); Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny – szczególnie art. 427; Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawa o ruchu drogowym – art. 43; Statut szkoły podstawowej (zespołu)

Zasady odbierania dzieci w świetlicy powinny być uregulowane w treści statutu, ewentualnie w regulaminie świetlicy. Konstruując zasady można korzystać z podanych obok przepisów.

Bezpieczeństwo i higiena w świetlicy

Rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. nr 6, poz. 69 ze zm.)

W tym zakresie nic się nie zmieniło.

Dokumentacja zajęć świetlicy

Rozporządzenie MEN z 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz.U. z 2017 r. poz. 1646) – § 9.

Tak samo jak dotychczas, zajęcia z uczniami w świetlicy w danym roku szkolnym dokumentuje się w dzienniku zajęć świetlicy.

Kwalifikacje wychowawców świetlicy

Rozporządzenia MEN z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2017 r., poz. 1575) – § 24

Nowe zapisy nie wprowadzają zmian w zakresie kwalifikacji nauczycieli wychowawców świetlic. Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela wychowawcy w świetlicach szkolnych posiada osoba, która:

- 1) ukończyła studia wyższe na kierunku pedagogika w specjalności odpowiadającej prowadzonym zajęciom, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- 2) ukończyła studia wyższe na dowolnym kierunku (specjalności), na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki i studia podyplomowe z zakresu prowadzonych zajęć oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, lub
- 3) ma kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły, w której prowadzone są świetlica szkolna lub internet.

Czas pracy wychowawców

Karta Nauczyciela – art. 42, art. 42c; Rozporządzenia MEN z 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli – § 17 ust. 2 pkt 8

Od 1 września 2017 r. zajęcia świetlicowe powinny być planowane w arkuszu organizacyjnym szkoły i realizowane przez wychowawców w ramach 26-godzinnego pensum. Skoro pracę w świetlicy powiązano z katalogiem zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wy-

chowankami albo na ich rzecz oraz z wyraźnie określonym pensum, to znaczy, że nie można traktować zajęć świetlicowych jako wykonywania innych zajęć i czynności wynikających z zadań statutowych szkoły. Aby jednoznacznie rozwiązać wątpliwości w tym zakresie, przepisy znolizowanej Karty Nauczyciela od 1 września 2017 r. jednoznacznie przesądają, że zajęcia świetlicowe nie należą do zajęć wynikających z zadań statutowych szkoły (nowy art. 42 ust. 2d Karty Nauczyciela).

Godzina zajęć w świetlicy

Rozporządzenia MEN z 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli – § 10; Rozporządzenia MEN z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej – § 6 ust. 2, § 16 ust. 1

Godzina zajęć świetlicowych to zawsze 60 minut, a godzina dodatkowych zajęć pozalekcyjnych to 45 minut. Dyrektor może określić liczbę godzin pozalekcyjnych, które zobowiązany jest prowadzić wychowawca świetlicy. Szerzej o tych zasadach będziemy pisać w kolejnych numerach.

Obowiązki wychowawców

Kodeks pracy – art. 94 pkt 1, art. 100; Karta Nauczyciela – art. 6; Statut szkoły podstawowej (ewentualnie zespołu); Regulamin świetlicy

Zakres zadań powinien wynikać ze statutu, a konkretne obowiązki wychowawcy z przydziału czynności. Przepisy wskazują ogólne obowiązki pracownicze, w tym związane ze stanowiskiem nauczyciela.

Kierownik świetlicy – utworzenie stanowiska

Rozporządzenia MEN z 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli – § 12, § 17.

Szczegółową organizację szkoły określa statut szkoły. Powinny w nim zostać określone stanowiska kierownicze, które mogą być tworzone w szkole (dotychczasowy załącznik do rozporządzenia w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół). Natomiast organizację szkoły w danym roku szkolnym określa arkusz organizacji szkoły, w którym w szczególności określa się liczbę nauczycieli, w tym – zajmujących stanowiska kierownicze. Do tworzenia stanowisk kierowniczych w szkole uprawniony jest dyrektor.

Kierownik świetlicy – powierzenie stanowiska

Prawo oświatowe – art. 64

Jeżeli w szkole utworzono tzw. inne stanowiska kierownicze, czyli np. kierownika świetlicy (wynika z zapisów arkusza organizacyjnego), powierzenia tych stanowisk i odwołania z nich dokonuje dyrektor szkoły, po zasięgnięciu opinii organu prowadzącego, rady szkoły oraz rady pedagogicznej.

Kierownik świetlicy – wymagania kwalifikacyjne

Rozporządzenia MEN z 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora oraz inne stanowisko kierownicze w publicznym przedszkolu, publicznej szkole podstawowej, publicznej szkole ponadpodstawowej oraz publicznej placówce – § 11.

W tym zakresie obowiązuje nowe rozporządzenie MEN.

Kierownik świetlicy – dodatek funkcyjny

Karta Nauczyciela – art. 30 ust. 6 pkt 1 – regulamin wynagradzania; Rozporządzenie MENIS z 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy – § 5

W tym zakresie nic się nie zmieniło. Funkcja kierownika świetlicy zaliczana jest do stanowisk kierowniczych w szkole. Z tytułu pełnienia jej otrzymuje się stosowny dodatek funkcyjny.

Kierownik świetlicy – czas pracy

Karta Nauczyciela – art. 42, w tym szczególnie ust. 6 i 7

Kierownik świetlicy może mieć obniżone pensum. Ustalenie tej kwestii mieści się w zakresie swobody decyzyjnej organu prowadzącego.

Kierownik świetlicy – urlop wypoczynkowy

Karta Nauczyciela – art. 64 ust. 2a

Kierownik świetlicy szkolnej od 1 stycznia 2018 r. uprawniony jest do urlopu wypoczynkowego w wymiarze 35 dni roboczych w roku kalendarzowym. Szerzej o tych zasadach będziemy pisać w kolejnych numerach.

Kierownik świetlicy – obowiązki

Kodeks pracy (art. 94 pkt 1, art. 100); Statut szkoły podstawowej lub zespołu; Regulamin świetlicy

W prawie oświatowym nie został określony zakres obowiązków kierownika świetlicy. Jego obowiązki powinny wynikać z przyjętej w danej szkole organizacji świetlicy. Można uwzględnić m.in. takie zadania, jak: przygotowanie rocznego planu pracy świetlicy i składanie sprawozdań z jej pracy; zbieranie i ewidencjonowanie kart zgłoszeń; ustalenie czasu pracy świetlicy; przydział grup wychowawcom; sprawdzanie prawidłowości zapisów w dziennikach zajęć świetlicowych; współpraca z wychowawcami klas, pedagogiem i psychologiem szkolnym; dbanie o wystój wnętrza świetlicy oraz sporządzenie zapotrzebowania na jej wyposażenie i pomoce do zajęć itp. Ponieważ w prawie oświatowym nie został określony zakres obowiązków kierownika świetlicy, może on być ustalony na różnym poziomie szczegółowości.

Awans zawodowy nauczycieli

Rozporządzenie MENIS z 1 grudnia 2004 r. w sprawie uzyskiwania stopnia awansu zawodowego przez nauczycieli; Karta Nauczyciela – art. 9a – 9i

Do 31 sierpnia należy stosować dotychczasowe zasady. Zmiany w awansie wchodzi w życie od 1 września 2018 r. Szerzej o tych zasadach będziemy pisać w kolejnych numerach.

Nagrody dla nauczycieli za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze

Rozporządzenie MEN z 10 sierpnia 2009 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania nagród dla nauczycieli

W tym zakresie nic się nie zmieniło.

Nagrody jubileuszowe dla nauczycieli

Rozporządzenie MENIS z 30 października 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających nauczyciela do nagrody jubileuszowej oraz szczegółowych zasad jej obliczania i wypłacania

W tym zakresie nic się nie zmieniło

Ocena pracy nauczyciela

Karta Nauczyciela – art. 6a; Rozporządzenie MEN z 9 grudnia 2016 r. w sprawie kryteriów i trybu dokonywania oceny pracy nauczyciela, trybu postępowania odwoławczego oraz składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego.

Do 31 sierpnia należy stosować dotychczasowe zasady. Zmiany w ocenie pracy wchodzi w życie od 1 września 2018 r. Ocena pracy została powiązana z awansem zawodowym. Szerzej o tych zasadach będziemy pisać w kolejnych numerach.

Urlop dla poratowania zdrowia

Karta Nauczyciela – art. 73; Rozporządzenie MEN w sprawie orzekania o potrzebie udzielenia nauczycielowi urlopu dla poratowania zdrowia (obecnie jeszcze na etapie prac legislacyjnych)

Od 1 stycznia 2018 r. nauczyciel może otrzymać urlop dla poratowania zdrowia (maksymalnie na rok), o ile:

- jest zatrudniony w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony
- przepracował w szkole co najmniej 7 lat (w wymiarze nie niższym niż ½ etatu, o ile nie ma przerw w pracy powyżej 3 miesięcy),
- leczenie dotyczy choroby zagrażającej wystąpieniem choroby zawodowej lub choroby, w której powstaniu czynniki środowiska pracy lub sposób wykonywania pracy mogą odgrywać istotną rolę, lub
- jest to leczenie uzdrowskowe lub rehabilitację uzdrowskową – na podstawie skierowania na okres ustalony w skierowaniu,
- od zakończenia poprzedniego urlopu upłynął co najmniej rok
- nie wykorzystał w sumie w trakcie pracy w szkole 3 lat urlopu,
- nie nabył uprawnień emerytalnych.

Urlop na kształcenie nauczycieli

Rozporządzenie MEN z 19 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania nauczycielom urlopów dla dalszego kształcenia się, dla celów naukowych, artystycznych, oświatowych i z innych ważnych przyczyn oraz ulg i świadczeń związanych z tym kształceniem, a także organów uprawnionych do ich udzielania

W tym zakresie nic się nie zmieniło.

Wynagrodzenie nauczycieli

Rozporządzenie MENIS z 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy

Od 1 kwietnia 2018 r. ma obowiązywać nowe rozporządzenie w związku z podwyżką wynagrodzenia. Pensja zasadnicza rośnie, jeśli rośnie średnie wynagrodzenie. To ostatnie zaś ustalone jest na podstawie kwoty bazowej dla nauczycieli określonej corocznie w ustawie budżetowej. W 2018 r. kwota bazowa ma zostać podwyższona z wynoszącej 2752,92 zł do 2890,57 zł (wzrost o 137,65 zł).

Wynagrodzenie nauczycieli za urlop

Rozporządzenie MEN z 26 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli

W tym zakresie nic się nie zmieniło

Dodatek motywacyjny dla wychowawców i kierowników świetlic

Karta Nauczyciela – art. 30 ust. 6 pkt 1 – regulamin wynagradzania; Rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy – § 6

W tym zakresie nic się nie zmieniło

Godziny ponadwymiarowe i doraźnych zastępstw – przydzielanie, wynagradzanie

Karta Nauczyciela – art. 30 ust. 6 pkt 2 – regulamin wynagradzania, art. 35

W tym zakresie nic się nie zmieniło

Ochrona danych osobowych

Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych; Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE – tzw. RODO – od 25 maja 2018 r.

Po 25 maja 2018 r. będą obowiązywały dwa nowe akty prawne w zakresie przetwarzania danych osobowych: RODO oraz nowa ustawa o ochronie danych osobowych.

Dowóz dzieci i opieka czasie transportu

Prawo oświatowe – art. 39

W zakresie sprawowania opieki nad uczniami dowożonymi do szkoły nie nastąpiły zmiany. Zapewnienie opieki w czasie przewozu do i ze szkoły jest obowiązkiem gminy, a nie szkoły.

Dariusz Skrzyński

prawnik, specjalista z zakresu prawa oświatowego, prawa pracy i prawa autorskiego, właściciel serwisu www.eduprawnik.pl